

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΥCΟΝΕΤ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΒΑΣΙΚΩΝ
ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

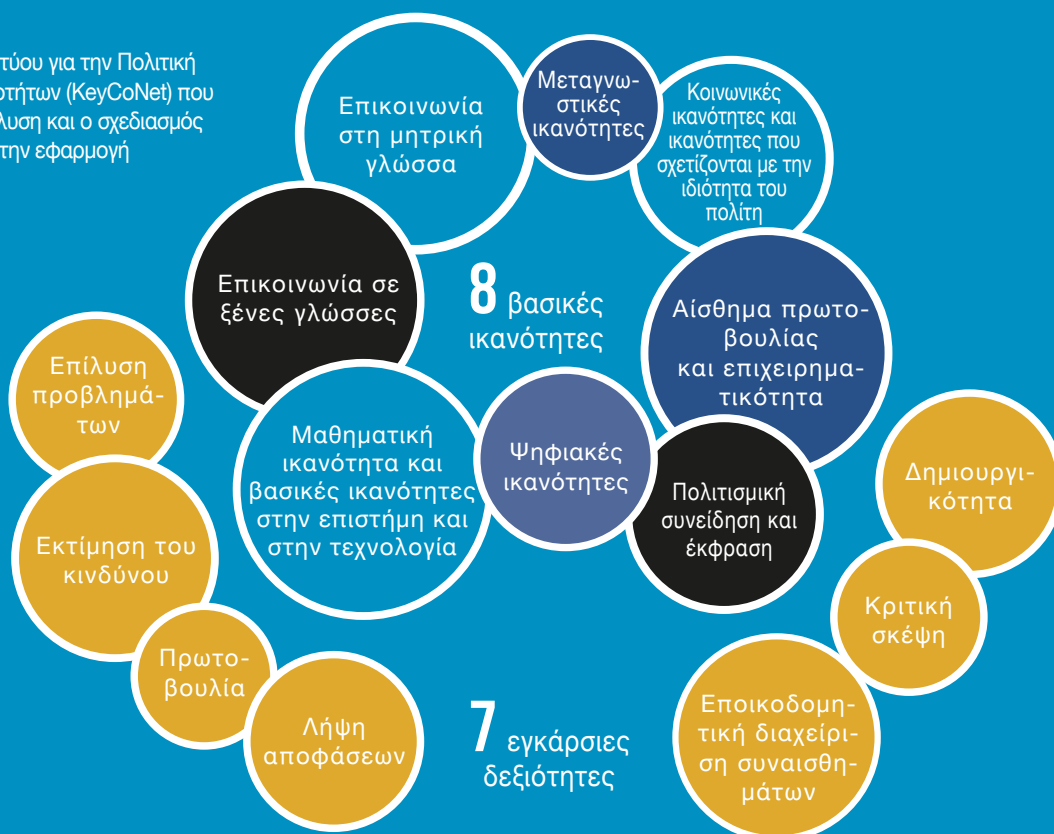
Το Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς για τις Βασικές Ικανότητες ορίστηκε στη Σύσταση σχετικά με τις βασικές ικανότητες για τη διά βίου μάθηση¹ που υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τον Δεκέμβριο του 2006. Το πλαίσιο προσδιορίζει οκτώ βασικές ικανότητες και ποικίλες εγκάρσιες θεματικές - που συνδυάζουν γνώσεις, ικανότητες και στάσεις - οι οποίες θεωρούνται απαραίτητες για την προσωπική ολοκλήρωση και ανάπτυξη, την ιδιότητα του ενεργού πολίτη, την κοινωνική ένταξη και την απασχόληση στον 21ο αιώνα.

Το βασικό πλαίσιο ικανοτήτων, με έμφαση στην εφαρμογή της γνώσης σε πραγματικές καταστάσεις αποκλίνει σημαντικά από τις «παραδοσιακές» προσεγγίσεις που βασίζονται στο περιεχόμενο, καθώς τα γνωστικά αντικείμενα διδάσκονται και αξιολογούνται ξεχωριστά. Τέτοιες βαθιές αλλαγές στην πρακτική της τάξης απαιτούν ολοκληρωμένες και συνεκτικές πολιτικές σε εθνικό, περιφερειακό, τοπικό και σχολικό επίπεδο, επενδύσεις τόσο σε ανθρώπινους όσο και σε υλικούς πόρους και υποστήριξη, ενώ προϋποθέτουν επαρκή χρόνο για να μπορέσουν οι εκπαιδευτικοί να αλλάξουν τρόπο σκέψης και να αναπτύξουν νέες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και πρακτικές. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο για τη στήριξη της διαδικασίας της αλλαγής και την προώθηση της διεθνούς μάθησης από ομοτίμους, επίσης.

Αποστολή του Ευρωπαϊκού Δικτύου για την Πολιτική Υλοποίησης των Βασικών Ικανοτήτων (KeyCoNet) που συστάθηκε το 2012 είναι η ανάλυση και ο σχεδιασμός αναδυόμενων στρατηγικών για την εφαρμογή

των βασικών δεξιοτήτων στον χώρο της εκπαίδευσης σε όλη την Ευρώπη, και η διατύπωση συστάσεων για την ενίσχυση των συναφών πολιτικών και πρακτικών στο πλαίσιο των επιμέρους χωρών. Το παρόν έγγραφο αποτελεί Περίληψη της έκθεσης όπου παρουσιάζονται οι τελικές συστάσεις του Δικτύου. Αξιοποιεί στοιχεία που συλλέγονται μέσω βιβλιογραφικών ανασκοπήσεων, επισκοπήσεων ανά χώρα, περιπτωσιολογικών μελετών, επισκέψεων μάθησης από συναδέλφους, εθνικών διαβουλεύσεων εμπειρογνομόνων, καθώς και μιας διεθνούς διαδικτυακής δημόσιας διαβούλευσης, κατά την οποία συγκεντρώθηκαν πληροφορίες από φορείς που εμπλέκονται στην εκπαίδευση.

Η έκθεση συνοψίζει την προσέγγιση των βασικών δεξιοτήτων και τις συνέπειές της για τη διδασκαλία, τη μάθηση και την αξιολόγηση, παρουσιάζει ό,τι πιο σύγχρονο σε επίπεδο πολιτικών και εφαρμογών τους, και προχωράει σε συστάσεις, με στόχο την εμπάθηση και την υποστήριξη της εκπαίδευσης βάσει ικανοτήτων, όπου έχει ήδη σημειωθεί σημαντική πρόοδος, και την κλιμάκωση των μεταρρυθμίσεων που αφορούν στις βασικές ικανότητες σε ποικίλα εθνικά και τοπικά περιβάλλοντα. Περιλαμβάνονται επίσης συστάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Συντάκτες: Janet Looney, Alain Michel (European Institute of Education and Social Policy)

Επιμελήτρια: Caroline Kearney (European Schoolnet)

Εκδότης: European Schoolnet, Rue de Trèves 61, B-1040 Brussels

www.europeanschoolnet.org

Χρόνος δημοσίευσης: Νοέμβριος 2014

Αυτή η εργασία διαθέτει άδεια Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported License (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>)

¹ Συστάσεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου στις 18 Δεκεμβρίου 2006 για τις Βασικές Ικανότητες στη Διά Βίου Μάθηση (2006/962/EC), Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 30.12.2006.

ΠΛΑΙΣΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Αν και καμία χώρα δεν έχει πραγματοποιήσει πλήρη μεταστροφή προς την εκπαίδευση που βασίζεται στις ικανότητες, αρκετές από τις χώρες που συμμετέχουν στο KeyCoNet έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο. Οι στρατηγικές αυτές περιλαμβάνουν:

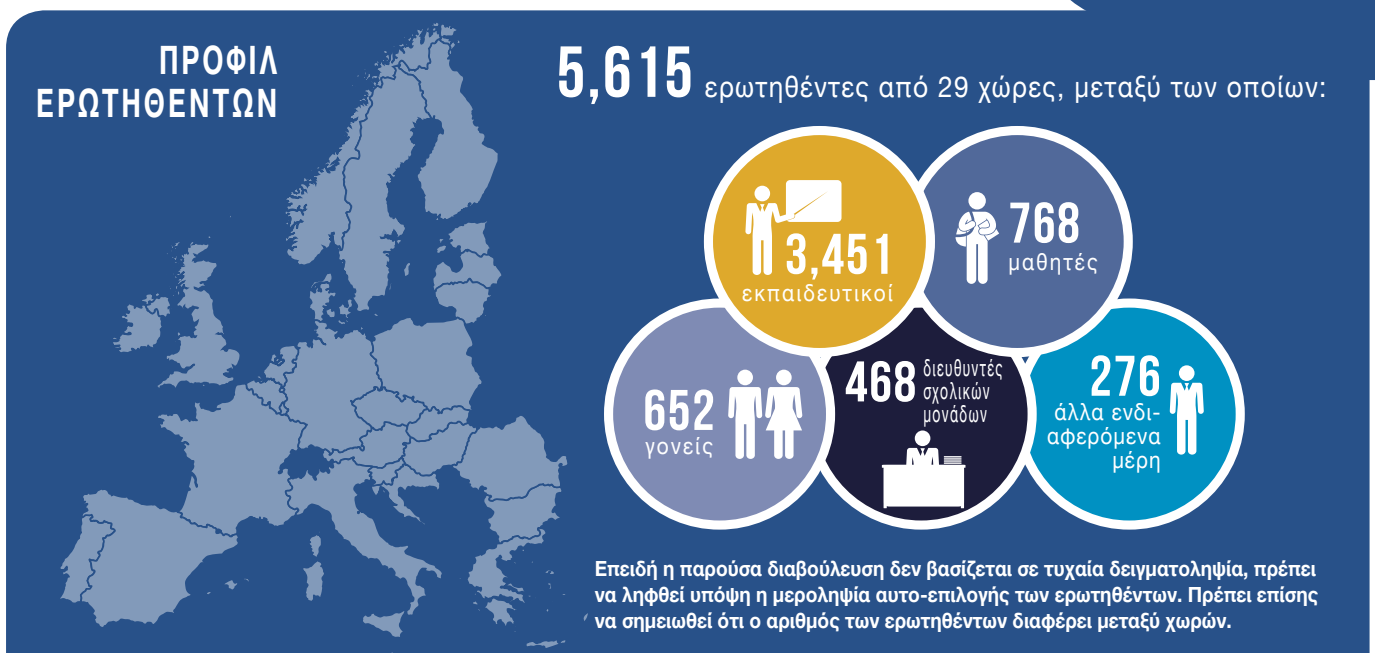
- **Νομικά πλαίσια για τις βασικές ικανότητες** – Νομοθεσία ή ειδικά διατάγματα και εντολές θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν μεγαλύτερη προβολή των βασικών ικανοτήτων και να συμβάλουν στην αποσαφήνιση των κυβερνητικών προτεραιοτήτων για την εκπαίδευση.
- **Νέα πλαίσια προγραμμάτων σπουδών που βασίζονται στις βασικές ικανότητες** – Οι περισσότερες χώρες έχουν καθορίσει βασικές ικανότητες σε ένα διαθεματικό πλαίσιο, ενώ άλλες έχουν προσθέσει ικανότητες σε συγκεκριμένους τομείς στα υπάρχοντα προγράμματα σπουδών. Οι διαφορετικές προσεγγίσεις αντικατοπτρίζουν τις επικρατούσες πολιτικές ιδέες σχετικά με την εκπαίδευση, καθώς και μακροχρόνιες εκπαιδευτικές παραδόσεις.
- **Νέες και καινοτόμες συνεργασίες, πιλοτικά προγράμματα** – Εθνικά υπουργεία, ιδιωτικά ιδρύματα, οργανώσεις και μη κερδοσκοπικές οργανώσεις έχουν ξεκινήσει μια σειρά καινοτόμων έργων και πρωτοβουλιών για να δοκιμάσουν νέες μεθόδους διδασκαλίας και αξιολόγησης σε έναν ή περισσότερους τομείς των βασικών ικανοτήτων. Σε αρκετές περιπτώσεις, η συνεργασία με ομάδες ενδιαφερομένων εντός και εκτός των επιμέρους εκπαιδευτικών συστημάτων είναι ζωτικής σημασίας για τις προσεγγίσεις με βάση τις ικανότητες.
- **Αποκλειστική χρηματοδότηση** – Η αποκλειστική χρηματοδότηση για τον σχεδιασμό νέων έργων, την επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών, καθώς και των αναγκών υλικών πόρων είναι κρίσιμη για την επιτυχία αυτών των πρωτοβουλιών. Η ανάπτυξη πρωτοβουλιών για τις βασικές ικανότητες υποστηρίζεται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο σε αρκετές χώρες. Ως σημαντικός παράγοντας που

εμποδίζει την επίτευξη της αλλαγής αναφέρεται η έλλειψη επαρκούς χρηματοδότησης.

- **Ανάπτυξη ικανοτήτων** – Η επαγγελματική ανάπτυξη είναι απολύτως απαραίτητη προκειμένου οι εκπαιδευτικοί να υιοθετήσουν νέες πρακτικές διδασκαλίας και αξιολόγησης. Έναν ακόμα τρόπο υποστήριξης των εκπαιδευτικών κατά την αλλαγή των πρακτικών τους προσφέρουν οι κεντρικά σχεδιασμένες κατευθυντήριες γραμμές, εργαλεία και υποδείγματα. Ακόμα, οι εκπαιδευτικοί ωφελούνται από την ανατροφοδότηση σχετικά με την πρακτική τους. Η συναφής επαγγελματική ανάπτυξη ωφελεί επίσης τους διευθυντές των σχολικών μονάδων και τους συμβούλους.
- **Παρακολούθηση και αξιολόγηση των νέων πρωτοβουλιών** – Όλες ανεξαιρέτως οι πρωτοβουλίες που εμφανίζονται στις περιπτώσιολογικές μελέτες του KeyCoNet έχουν συμπεριλάβει αξιολόγηση της υλοποίησης και των συνεπειών τους. Σημαντικά για την υποστήριξη των πρωτοβουλιών και την εξασφάλιση χρηματοδότησης είναι επίσης τα στοιχεία που πιστοποιούν τις θετικές συνέπειες αυτών για τη διδασκαλία και τη μάθηση.

Οι περιπτώσιολογικές μελέτες του KeyCoNet και η διεθνής διαδικτυακή δημόσια διαβούλευση υπογραμμίζουν πόσο σημαντική υποστήριξη προσφέρουν στα σχολεία οι στρατηγικές αυτές για την εισαγωγή προγραμμάτων σπουδών βασικών ικανοτήτων. Υπογραμμίζουν, επίσης, τη σημασία που έχει η αποτελεσματική σχολική ηγεσία. Οι επιτυχημένοι διευθυντές-ηγέτες κοινοποιούν τους στόχους των μεταρρυθμίσεων που αφορούν στις βασικές ικανότητες και υπογραμμίζουν τη σημασία τους για τον εκάστοτε σχολικό προγραμματισμό. Φροντίζουν επίσης να αποκαταστήσουν άμεσες σχέσεις με επιχειρηματικές και πολιτισμικές κοινότητες. Οι εκπαιδευτικοί συμμετέχουν σε κάθε στάδιο της διαδικασίας αλλαγής και τους προσφέρονται ευκαιρίες επιμόρφωσης και μάθησης μέσω της συναλλαγής με συναδέλφους.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ ΤΟΥ KEYCONET

ΠΡΟΟΔΟΣ ΣΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΚΑΙ ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΩΝ ΒΑΣΙΚΩΝ ΙΚΑΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΙΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σύμφωνα με τους
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

86%

δήλωσαν ότι οι βασικές ικανότητες ορίζονται στις οδηγίες του εθνικού προγράμματος σπουδών

66%

δήλωσαν ότι έχουν επίσης ενσωματωθεί στις οδηγίες του εθνικού προγράμματος σπουδών

Σύμφωνα με τους
ΔΙΕΥΘΥΝΤΕΣ

91%

δήλωσαν ότι οι βασικές ικανότητες ορίζονται στις οδηγίες του εθνικού προγράμματος σπουδών

73%

δήλωσαν ότι έχουν επίσης ενσωματωθεί στις οδηγίες του εθνικού προγράμματος σπουδών

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΕΙΝΑΙ Η ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Σύμφωνα με τους
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

36%

πιστεύουν ότι η συνεργασία και η δικτύωση χρησιμοποιήθηκαν ως μέσο επαγγελματικής ανάπτυξης

18%

δήλωσαν ότι το σχολείο τους είχε αναπτύξει σχέσεις με την ευρύτερη κοινότητα, ώστε να διευκολύνεται η εφαρμογή των βασικών ικανοτήτων

Σύμφωνα με
ΜΑΘΗΤΕΣ

65%

δήλωσαν ότι οι καθηγητές τους είχαν εξηγήσει το σκοπό και τους στόχους των βασικών δεξιοτήτων

Σύμφωνα με τους
ΓΟΝΕΙΣ

21%

δήλωσαν ότι είχαν συμμετάσχει σε συζητήσεις σχετικά με την εκπαίδευση βασικών ικανοτήτων

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Περισσότερα από 5.600 άτομα από 29 χώρες² απάντησαν στην ηλεκτρονική διεθνή δημόσια διαβούλευση, συμπεριλαμβανομένων 3.451 δασκάλων, 468 διευθυντών σχολικών μονάδων, 768 μαθητών, 652 γονέων και 276 άλλων ενδιαφερομένων (συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα εκπροσώπων υπουργείων, πανεπιστημίων, οργανισμών επιμόρφωσης εκπαιδευτικών, σωμάτων επιθεώρησης, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, κλπ). Επειδή η παρούσα διαβούλευση δεν βασίζεται σε τυχαία δειγματοληψία, πρέπει να ληφθεί υπόψη η μεροληψία αυτο-επιλογής των ερωτηθέντων. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι ο αριθμός των ερωτηθέντων διαφέρει μεταξύ χωρών, αφού για ορισμένες χώρες ο αριθμός των ατόμων που έλαβαν μέρος στη διαβούλευση, εκπροσωπώντας τη χώρα τους, εμφανίζεται σημαντικά υψηλότερος (Ρουμανία, Ισπανία, Πορτογαλία, Πολωνία και Γαλλία). Παρ'

όλα αυτά, οι απαντήσεις όντως υπογραμμίζουν μια σειρά απόψεων που εκφράζονται από τα εμπλεκόμενα μέρη και παρέχουν σημαντικά στοιχεία όσον αφορά σε πολιτικές και πρακτικές.

Σημαντική πλειοψηφία εκπαιδευτικών και διευθυντών σχολικών μονάδων όλων των βαθμίδων από τις περισσότερες χώρες συμφωνούν ότι στις οδηγίες των επιμέρους εθνικών προγραμμάτων σπουδών, οι βασικές ικανότητες προσδιορίζονται και ενσωματώνονται σε αυτά. Τόσο οι διευθυντές των σχολικών μονάδων όσο και οι εκπαιδευτικοί δηλώνουν ότι προσεγγίζουν βάσει στρατηγικής την εφαρμογή των βασικών ικανοτήτων στο σχολικό αναλυτικό πρόγραμμα, συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής ανάπτυξης των εκπαιδευτικών (58%), των βασικών ικανοτήτων που λαμβάνονται υπόψη κατά τα σχέδια ανάπτυξης του σχολείου (50%), και της κατάρτισης στις ΤΠΕ (50%).

Πρόοδος διαφαίνεται επίσης σε ό,τι αφορά αλλαγές των πρακτικών που υιοθετούνται στην τάξη. Οι ερωτηθέντες μαθητές δήλωσαν ότι χρήσιμες για τη μάθηση βασικών ικανοτήτων είναι η διδασκαλία που ενσωματώνει την ανοιχτή συζήτηση στην τάξη και τον διάλογο (65%), τις συνθετικές εργασίες (63%), τη μάθηση που βασίζεται στο παιχνίδι (48%) και άλλες μεθόδους που θεωρούνται πιο καινοτόμες. Πενήντα-εννέα τοις εκατό των μαθητών απάντησε ότι όλοι οι καθηγητές τους είχαν αξιολογήσει τις βασικές

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ

Οι περιπτωσιολογικές μελέτες και η διεθνής διαδικτυακή δημόσια διαβούλευση σηματοδοτούν επίσης τομείς όπου μπορούν να γίνουν περισσότερα για την προώθηση της εφαρμογής των βασικών ικανοτήτων. Οι συστάσεις που σκιαγραφούνται παρακάτω υποδεικνύουν τρόπους με τους οποίους οι φορείς χάραξης πολιτικών και οι εμπλεκόμενοι φορείς σε επίπεδο σχολείου μπορούν να προωθήσουν βασικές μεταρρυθμίσεις ως προς τις βασικές ικανότητες.

Υφίστανται σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των χωρών ως προς την ενσωμάτωση των βασικών ικανοτήτων στα επιμέρους προγράμματα σπουδών, την εμπλοκή των ομάδων ενδιαφερομένων και την επένδυση σε εκπαιδευτικό δυναμικό και υλικοτεχνική υποδομή. Η εφαρμογή τους εξαρτάται ακόμα από παράγοντες όπως οι γενικότερες και ειδικότερες τρέχουσες πολιτικές προτεραιότητες, οι περιορισμοί σε επίπεδο πόρων και το ιστορικό και θεσμικό πλαίσιο. Διαφορετικά σχολεία λειτουργούν με πολύ διαφορετικό τρόπο. Οι συστάσεις που διατυπώνονται στο παρόν έγγραφο αναγνωρίζουν την πολυμορφία των συνθηκών και τους διαφορετικούς ρυθμούς προόδου μεταξύ διαφορετικών χωρών, περιοχών και σχολείων. Κατ' επέκταση, πρώτα αφορούν σε χώρες, περιφέρειες χωρών και σχολεία όπου έχει ήδη σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην εισαγωγή των βασικών ικανοτήτων, αλλά θα πρέπει να γίνουν πολύ περισσότερα για την εφαρμογή αυτών των μεταρρυθμίσεων σε μεγαλύτερο βάθος και τη βιωσιμότητά τους. Ένα δεύτερο σύνολο μεταρρυθμίσεων αφορά στις δυσκολίες για την κλιμάκωση των μεταρρυθμίσεων και ενδιαφέρει κυρίως τα εκπαιδευτικά συστήματα και/ή τα σχολεία που βρίσκονται σε ένα πιο πρώιμο στάδιο ανάπτυξης.

Και τα δύο σύνολα συστάσεων αφορούν σε όλες τις χώρες/περιοχές και σχολεία. Δεν μπορεί να υποστηριχτεί ότι υπάρχει χώρα που έχει εξασφαλίσει πραγματικά τη βιωσιμότητα αυτών των πρόσφατων ακόμα αλλαγών πολιτικής, ούτε ότι έχει αυξήσει τις πολιτικές της σε όλη την έκταση του προγράμματος σπουδών ή για όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης. Οι συστάσεις σε όλα τα επίπεδα (χώρες/περιοχές και σχολεία) βασίζονται σε ευρύτερες αρχές που θα μπορούσαν να προσαρμοστούν (αντί να αναπαραχθούν απλά) σε πολύ διαφορετικά περιβάλλοντα.

Το τελικό σύνολο των συστάσεων προσδιορίζει στρατηγικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο για την υποστήριξη μιας συνεχιζόμενης μεταρρύθμισης σε σχέση με τις βασικές ικανότητες.

ικανότητές τους. Τριάντα οκτώ τοις εκατό είπαν ότι ορισμένοι αλλά όχι όλοι οι καθηγητές τους είχαν αξιολογήσει τις βασικές ικανότητές τους.

Ωστόσο, οι ερωτηθέντες διαπίστωσαν εμμένουσες προκλήσεις. Οι περισσότεροι τόνισαν την ανάγκη για μεγαλύτερη συνεργασία εντός και εκτός των σχολικών μονάδων (μόνο το 36% των εκπαιδευτικών πιστεύουν ότι η συνεργασία και η δικτύωση χρησιμοποιήθηκαν ως μέσο επαγγελματικής εξέλιξης). 18% των εκπαιδευτικών δήλωσαν ότι το σχολείο τους είχε αναπτύξει σχέσεις με την ευρύτερη κοινότητα, ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή των βασικών ικανοτήτων. Τόσο οι εκπαιδευτικοί όσο και οι γονείς επιθυμούν να βελτιώσουν τη συνεργασία μεταξύ σχολείου και οικογένειας. Αυτές οι δύο ομάδες ενδιαφερομένων εξέφρασαν ρητά το ενδιαφέρον τους για μια καλύτερη συνεργασία με ηγετικές μορφές από τον επιχειρηματικό κόσμο και την ευρύτερη κοινότητα.

Ακόμα, διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης της επικοινωνίας. Εξήντα-πέντε τοις εκατό των μαθητών δήλωσαν ότι οι καθηγητές τους είχαν εξηγήσει το σκοπό και τους στόχους των βασικών ικανοτήτων, συνεπώς μια σημαντική μειοψηφία δεν είχε λάβει σχετική ενημέρωση. Μόνο το 21% των γονέων δήλωσαν ότι είχαν συμμετάσχει σε συζητήσεις σχετικά με την εκπαίδευση βασικών ικανοτήτων.

ΕΜΒΑΘΥΝΟΝΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΑΣΦΑΛΙΖΟΝΤΑΣ ΤΗ ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Οι επιμέρους χώρες έχουν εισαγάγει νέες πολιτικές και πλαίσια προγραμμάτων σπουδών και έχουν προσφέρει την υποστήριξή τους σε πιλοτικές πρωτοβουλίες προκειμένου να δοκιμαστούν νέες προσεγγίσεις σε επίπεδο διδασκαλίας, μάθησης και αξιολόγησης. Τώρα, είναι σημαντικό να αναπτυχθούν στρατηγικές για την εμβάθυνση των μεταρρυθμίσεων και την εξασφάλιση της βιωσιμότητάς τους σε επίπεδο πολιτικής και στα σχολεία.

Σε **ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**, θα ήταν σημαντικό οι ιθύνοντες της χάραξης πολιτικών σε επίπεδο εθνικό/περιφερειακό:

- **Να αποσαφηνίσουν περαιτέρω τους στόχους, να εμβαθύνουν τις μεταρρυθμίσεις του αναλυτικού προγράμματος** – Οι ομάδες ενδιαφερομένων έχουν επισημάνει την ανάγκη μεγαλύτερης σαφήνειας με τη χρήση πιο ακριβόλογης ορολογίας για τις βασικές ικανότητες, καθώς και την ανάγκη θέσπισης σαφών στόχων των προγραμμάτων σπουδών και των υποστηρικτικών υλικών. Οποιοσδήποτε προσδοκίες σχετικά με την κατάκτηση και ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων πρέπει να είναι σαφείς και να ορίζονται στο κατάλληλο επίπεδο, ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και το στάδιο που βρίσκονται.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, δίνεται βαρύτητα στην παρουσίαση βασικών ικανοτήτων μέσω εξωσχολικών πρωτοβουλιών και όχι στο πλαίσιο του βασικού σχολικού προγράμματος. Όμως, οι ιθύνοντες χάραξης πολιτικών θα πρέπει επίσης να εξετάσουν πώς θα προσεγγίσουν στρατηγικά τη συστηματική αλλαγή. Τα προγράμματα σπουδών πρέπει επίσης να είναι αρκετά ευέλικτα, ώστε να περιλαμβάνουν κι άλλες ικανότητες που δεν εμπεριέχονται προς το παρόν στο Ευρωπαϊκό πλαίσιο. Μελλοντικές αναμορφώσεις των προγραμμάτων σπουδών θα πρέπει να εστιάζουν σε θέματα που αποτελούν προτεραιότητα για τη μάθηση, προκειμένου να εξασφαλιζέται ο απαιτούμενος χρόνος για σε βάθος μάθηση στο πλαίσιο της προσέγγισης με βάση τις ικανότητες.

- **Να αναπτύξουν συνεκτικά πλαίσια για την εκτίμηση της απόδοσης και αξιολόγησης** – Χρειάζονται νέα εργαλεία και κριτήρια που βοηθούν τους εκπαιδευτικούς στην αξιολόγηση των ικανοτήτων - τόσο αθροιστική/τελική όσο και διαμορφωτική. Η διαμορφωτική αξιολόγηση σε επίπεδο τάξης επικεντρώνει σε ερωτήσεις που εμβαθύνουν στο θέμα και στον εκτενή διάλογο, στην αυτο-αξιολόγηση και στην αξιολόγηση από συμμαθητές, καθώς και στην ανατροφοδότηση και καθοδήγηση σε σχέση με την όποια βελτίωση. Καινοτόμες προσεγγίσεις της τελικής αξιολόγησης, όπως αξιολογήσεις χαρτοφυλακίου ή εκτιμήσεις που βασίζονται στις ΤΠΕ, επιτρέπουν στους μαθητές να επιδείξουν σύνθετες δεξιότητες και συλλογιστικές διαδικασίες. Διάφορα μέτρα εκτίμησης των επιτευγμάτων της σχολικής μονάδας και του μαθητή στην πάροδο του χρόνου παρέχουν μια καλύτερη εικόνα της συνολικής απόδοσης.

Τα πλαίσια της συνολικής εκτίμησης και αξιολόγησης περιλαμβάνουν επίσης αυτοαξιολόγηση και επιθεώρηση της εκάστοτε σχολικής μονάδας. Παρότι η αυτοαξιολόγηση των σχολικών μονάδων δεν αποτελεί προαπαιτούμενο σε όλες τις χώρες, μια τέτοια προσέγγιση μπορεί να υποστηρίξει τα σχολεία, ώστε να παρακολουθούν και να προσαρμόζουν

² Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Δημοκρατία της Τσεχίας, Ελλάδα, Εσθονία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Κροατία, Κύπρος, Λετονία, Λιθουανία, Λουξεμβούργο, Μάλτα, Νορβηγία, Ουγγαρία, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Σουηδία, Φινλανδία.

την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων για τις βασικές ικανότητες. Σώματα που διενεργούν επιθεωρήσεις στα σχολεία υφίστανται σε πολλές χώρες. Χρειάζεται επιμόρφωση των επιθεωρητών, ώστε να διασφαλιστεί αφενός ότι οι αξιολογήσεις τους ευθυγραμμίζονται ορθά και ότι είναι σε θέση να υποστηρίξουν την εφαρμογή των βασικών ικανοτήτων στα σχολεία.

- **Να υποστηρίζουν τους εκπαιδευτικούς** – Καθώς οι εκπαιδευτικοί παίζουν τον πιο καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή των βασικών ικανοτήτων, θα πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στη συνεχή επαγγελματική τους ανάπτυξη. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει επίσης να θεωρούνται ως μια σημαντική ομάδα ενδιαφερομένων και να περιλαμβάνονται στη διαμόρφωση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των συνεχιζόμενων μεταρρυθμίσεων σε επίπεδο πολιτικών και προγράμματος σπουδών.

Επιβάλλεται η αναμόρφωση της αρχικής εκπαίδευσης των εκπαιδευτικών, προκειμένου να ευθυγραμμίζεται με την εκπαίδευση των βασικών ικανοτήτων, αλλά για διάφορους λόγους, οι μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών καθυστερούν. Θα έπρεπε, όμως, να αποτελεί προτεραιότητα, καθώς οι χώρες καταβάλλουν προσπάθειες να εμβαθύνουν και να υποστηρίξουν τις βασικές ικανότητες.

Καθώς οι τεχνολογίες διαδραματίζουν έναν ολοένα και πιο σημαντικό και χρήσιμο ρόλο στην εκπαίδευση, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε σχέση με την ενσωμάτωση των ΤΠΕ πρέπει να εμβαθύνει τόσο σε τεχνικές όσο και παιδαγωγικές πτυχές.

- **Να παρέχουν ευκαιρίες για δικτύωση και συνεργασία** – Η παραδοσιακή οργάνωση των σχολείων συνεπάγεται την απομόνωση των εκπαιδευτικών στην αίθουσα διδασκαλίας και περιορισμένες ευκαιρίες για ανταλλαγή ιδεών και γνώσεων. Δίκτυα εκπαιδευτικών, είτε διαδικτυακά είτε διά ζώσης, θα μπορούσαν να υποστηρίξουν τη μάθηση από συναδέλφους και να διεγείρουν την καινοτομία.

Σημαντική είναι, επίσης, η συνεργασία με ομάδες ενδιαφερομένων που δεν ανήκουν στο σχολικό σύστημα, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η διδασκαλία και η μάθηση αντανακλούν προκλήσεις του «πραγματικού κόσμου», ενώ παράλληλα συνδυάζεται η τυπική, η μη-τυπική και άτυπη μάθηση. Σημαντική είναι ακόμα η συνεργασία με ερευνητές.

- **Να ενισχύουν την πολιτική στήριξη** – Στις στρατηγικές για την ενίσχυση της πολιτικής υποστήριξης και της βιωσιμότητας θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν η αξιοποίηση της ευρείας υποστήριξης των ενδιαφερομένων, μεταξύ των οποίων οι γονείς, οι επιχειρηματίες και πολιτιστικές κοινότητες, καθώς και τα συνδικαλιστικά όργανα των εκπαιδευτικών. Στοιχεία για τον αντίκτυπο των βασικών ικανοτήτων στη μάθηση θα είναι ζωτικής σημασίας για να έχει συνέχεια η στήριξη των πολιτικών.

- **Να προβαίνουν σε στρατηγικές επενδύσεις** – Οι μεταρρυθμίσεις σχετικά με τις βασικές ικανότητες συνεπάγονται σημαντικές επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και υλικούς πόρους. Η εκπαίδευση του προσωπικού βάσης, που στη συνέχεια θα μοιράζεται τις εμπειρίες του με άλλους συναδέλφους, μπορεί αφενός να συνιστά μια έξυπνη χρήση των πόρων και αφετέρου να ενισχύει τη μάθηση μεταξύ συναδέλφων.

Η ανανέωση και, ενδεχομένως, αναδιαμόρφωση των εγκαταστάσεων του σχολείου συνεπάγεται σημαντικά έξοδα και απαιτεί μακροπρόθεσμο προγραμματισμό. Ενώ υπάρχουν σχολεία που διαρκώς αγωνίζονται για να καλύψουν τις ανάγκες σε ΤΠΕ, ορισμένες χώρες έχουν καταφέρει να περιορίσουν τα έξοδα μέσω πολιτικών του τύπου «Φέρτε τη Δική σας Συσκευή» (BYOD). Ωστόσο, οι πολιτικές αυτές θα πρέπει να εφαρμόζονται πιλοτικά και να ελέγχεται η αποτελεσματικότητά τους στις επιμέρους κοινότητες, καθώς η προθυμία των γονέων και η δυνατότητά τους να επενδύουν σε κινητές συσκευές, όπως έξυπνα τηλέφωνα, τάμπλετ ή φορητούς υπολογιστές, ποικίλλει - ως εκ τούτου ενδέχεται να δημιουργούνται ανισότητες στο σχολικό σύστημα.

Για την εμβάθυνση και υποστήριξη των βασικών ικανοτήτων στο επίπεδο της **ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ**, σημαντικά είναι:

- **Η εξασφάλιση χρόνου ώστε οι εκπαιδευτικοί να μπορέσουν να αναπτύξουν και να εμβαθύνουν τις πρακτικές τους** – Πολλοί εκπαιδευτικοί έχουν μάθει να δίνουν προτεραιότητα στη διδασκαλία που επικεντρώνει στο περιεχόμενο ενός μόνο γνωστικού αντικείμενου. Πιθανώς χρειάζονται χρόνο να αλλάξουν τις απόψεις τους ως προς την αξία των προσεγγίσεων που βασίζονται στις βασικές ικανότητες. Θα χρειαστούν, επίσης, χρόνο να κατανοήσουν σε βάθος τις βασικές ικανότητες και να ενσωματώσουν στη διδασκαλία τους νέες μεθόδους, όπως τη μάθηση μέσω project, και μέσα ουσιαστικής αξιολόγησης. Η υιοθέτηση νέων τρόπων επικοινωνίας με τους μαθητές, τους γονείς και άλλους ενδιαφερομένους θα χρειαστεί επίσης χρόνο.
- **Η τροποποίηση του μαθησιακού περιβάλλοντος ώστε να στηρίζονται καλύτερα η μάθηση μέσω project και η διαθεματική μάθηση** – Σε έναν βαθμό, το περιβάλλον της τάξης μπορεί να αλλάξει αρκετά εύκολα, ώστε να υποστηρίξει τη συνεργατική εργασία και έρευνα ή τροποποιημένα σχολικά προγράμματα. Μακροπρόθεσμα, όμως, ενδέχεται να απαιτούνται επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, ή αναμόρφωση των εγκαταστάσεων.
- **Βελτίωση της επικοινωνίας που αποσκοπεί στην εξασφάλιση ευρύτερης υποστήριξης** – Συμμετοχικές διαδικασίες που δημιουργούν δεσμούς μεταξύ των βασικών ομάδων ενδιαφερομένων (εκπαιδευτικοί, γονείς, ηγέτες της κοινότητας και τους επιχειρηματικού κόσμου) πρέπει να συνεχιστούν σε τακτική βάση, προκειμένου να διασφαλιστεί σταθερή υποστήριξη και ανατροφοδότηση για τον τρόπο εξέλιξης των προσεγγίσεων. Η δικτύωση και η συνεργασία μεταξύ εκπαιδευτικών αλλά και με τις τοπικές κοινότητες είναι επίσης ζωτικής σημασίας για βιώσιμες μεταρρυθμίσεις σε σχολικό επίπεδο.
- **Προβολή των βασικών ικανοτήτων ως προτεραιότητα για τον σχολικό προγραμματισμό** – Ο σχολικός προγραμματισμός θέτει προτεραιότητες και δηλώνει προθέσεις, αλλά ταυτόχρονα παρέχει έναν τρόπο για την εκτίμηση της προόδου που έχει συντελεστεί και την επισήμανση των τομέων που χρήζουν βελτίωσης. Ο εν λόγω προγραμματισμός θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη την ανατροφοδότηση που παρέχουν εκπαιδευτικοί, μαθητές και γονείς σχετικά με την εφαρμογή των βασικών ικανοτήτων.
- **Παρακολούθηση και αξιολόγηση στο επίπεδο σχολικής μονάδας** – Ποιοτικά και ποσοτικά στοιχεία που αφορούν στις επιδόσεις των μαθητών και της σχολικής μονάδας θα βοηθήσουν τη διεύθυνση του σχολείου να προσδιορίσει τι λειτουργεί καλά, και πού ενδεχομένως απαιτούνται τροποποιήσεις.

ΚΛΙΜΑΚΩΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Χώρες που έχουν σημειώσει πρόοδο, εκτός από την εμφάνιση και υποστήριξη των πρακτικών, θα επιδιώξουν την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων σε όλες τις σχολικές μονάδες και προγράμματα σπουδών. Οι ιθύνοντες χάραξης πολιτικών και οι σχολικοί ηγέτες που εισηγούνται τις μεταρρυθμίσεις στο επίπεδο των βασικών ικανοτήτων απολαμβάνουν το πλεονέκτημα ότι μαθαίνουν από όσους καινοτόμησαν στο παρελθόν. Από την άλλη, θα βρεθούν επίσης μπροστά σε μοναδικές ευκαιρίες και προκλήσεις.

Στο **ΕΠΙΠΕΔΟ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ**, είναι σημαντικά:

- **Η συμμετοχή σε διεθνή δίκτυα χάραξης πολιτικών:** Τα διεθνή δίκτυα είναι ζωτικής σημασίας για τη μάθηση από ομοτίμους στο επίπεδο πολιτικών και τη δημιουργία μιας βάσης στοιχείων αναφορικά με το τι υπήρξε αποτελεσματικό, για ποιον και υπό ποιες συνθήκες. Αναπόφευκτα, οι εκάστοτε πολιτικές θα πρέπει να προσαρμόζονται στις τοπικές συνθήκες. Τα δίκτυα θα πρέπει, επομένως, να προσδιορίζουν τις κοινές αρχές, υποστηρίζοντας τις αποτελεσματικές μεταρρυθμιστικές προσπάθειες, αντί να επιδιώκεται η εύρεση μιας συνταγής της επιτυχίας.
- **Οι στρατηγικές επενδύσεις σε ανθρώπινους και υλικούς πόρους:** Σε πολλές περιπτώσεις, χώρες και περιοχές που βρίσκονται στα πρώτα στάδια των μεταρρυθμίσεων που αφορούν στις βασικές ικανότητες έχουν στη διάθεσή τους λιγότερους πόρους. Θα χρειαστεί να λάβουν στρατηγικές αποφάσεις σχετικά με το πώς θα αξιοποιήσουν τους περιορισμένους τους πόρους για την αποτελεσματική επαγγελματική ανάπτυξη και την προώθηση μεταρρυθμίσεων στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Επενδύσεις σε υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικά υλικά και υποδείγματα είναι επίσης σημαντικές.

Τα σχολεία που βρίσκονται στα πρώτα στάδια της ενσωμάτωσης των βασικών ικανοτήτων θα βρεθούν μπροστά σε μοναδικές ευκαιρίες και προκλήσεις.

Στο **ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ**, είναι σημαντικά:

- **Η προώθηση της μάθησης από ομοτίμους σε όλα τα σχολεία** – Σχολεία που βρίσκονται στα πρώτα στάδια της εφαρμογής νέων προγραμμάτων σπουδών ή / και νέων πρωτοβουλιών που αφορούν στις βασικές ικανότητες μπορούν να επωφεληθούν από τις εμπειρίες των σχολείων που έχουν εφαρμόσει πιλοτικά νέες προσεγγίσεις για τις βασικές ικανότητες, και να μάθουν από το πώς εκείνοι πραγματοποίησαν τη διαδικασία της αλλαγής.
- **Η αντιμετώπιση των σκεπτικιστών** – Υπάρχει περίπτωση, ορισμένα σχολεία και εκπαιδευτικοί να έχουν αποφύγει μέχρι στιγμής την υιοθέτηση των μεταρρυθμίσεων, επειδή αμφισβητούν την αξία της προσέγγισης των βασικών ικανοτήτων. Η διεύθυνση των εν λόγω σχολείων βρίσκεται αντιμέτωπη με πρόσθετες προκλήσεις. Η αποτελεσματική επικοινωνία, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών για ανταλλαγή δεδομένων και ανατροφοδότηση είναι ζωτικής σημασίας.

ΣΥΣΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μπορεί επίσης να αναλάβει διάφορες δράσεις για την υποστήριξη μεταρρυθμίσεων που αφορούν στις βασικές ικανότητες.

Σε **ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ**, είναι σημαντικό:

- **Να υποστηρίζονται δραστηριότητες δικτύωσης:** Πρέπει να υποστηρίζονται δραστηριότητες δικτύωσης για την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων, καθώς ανάλογες δραστηριότητες επιτρέπουν τη γόνιμη ανταλλαγή ιδεών μεταξύ ομοτίμων σχετικά με την εμπειρία της εφαρμογής. Οι ανταλλαγές αυτές μπορούν να οικοδομηθούν πάνω στο ήδη εδραιωμένο δίκτυο ενδιαφερομένων του KeyCoNet.
- **Να υποστηρίζεται η μάθηση από ομοτίμους:** Δραστηριότητες αδελφοποίησης σχολείων που σχετίζονται με την ανάπτυξη βασικών ικανοτήτων σε όλη την Ευρώπη ενισχύουν τις ευκαιρίες για μάθηση μέσω ομοτίμων.
- **Να διαμοιράζονται παραδείγματα καλής πρακτικής:** Παραδείγματα από την Ευρώπη και χώρες εκτός αυτής θα πρέπει να βασίζονται σε ένα σύνολο σαφών κριτηρίων όσον αφορά τις ορθές πρακτικές. Το παραπάνω είναι σημαντικό και για τις οκτώ βασικές ικανότητες, αλλά ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στις καλές πρακτικές διδασκαλίας και αξιολόγησης των εγκάρσιων δεξιοτήτων, καθώς πρόκειται για έναν τομέα όπου οι εκπαιδευτικοί διαθέτουν λιγότερη κατάρτιση, εμπειρία και εργαλεία. Η Επιτροπή μπορεί να προτείνει βίντεο με παραδείγματα αποτελεσματικής διδασκαλίας και αξιολόγησης στην ιστοσελίδα της, μαζί με εργαλεία υποστήριξης που προσαρμόζονται σε διαφορετικά περιβάλλοντα. Η διαθεσιμότητά τους πρέπει να κοινοποιείται ευρέως.
- **Να παρακολουθείται η πρόοδος που συντελείται στην πάροδο του χρόνου:** Επειδή οι βασικές ικανότητες αντιπροσωπεύουν μια τόσο θεμελιώδη και βαθιά αλλαγή στην εκπαιδευτική πολιτική και πρακτική, είναι σημαντική η παρακολούθηση της πρόοδου της εφαρμογής τους στην πάροδο του χρόνου. Η παρακολούθηση της πρόοδου περιλαμβάνει διεθνείς περιοδικές έρευνες των ενδιαφερομένων μερών (για παράδειγμα, κάθε τρία έως πέντε έτη), ή / και μελέτες που πραγματοποιούνται συγκεκριμένες πτυχές της εφαρμογής, όπως αλλαγές στην αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών. Οι μελέτες αυτές μπορούν να βασιστούν στην αρχική εργασία του KeyCoNet, προκειμένου να χαρτογραφηθούν πολιτικές και πρακτικές βασικών ικανοτήτων σε όλη την Ευρώπη.
- **Να προγραμματιστούν μελλοντικές ανάγκες** – Η Ευρωπαϊκή πολιτική για τις τρέχουσες μεταρρυθμίσεις που αφορούν στις βασικές ικανότητες θα πρέπει να συνδεθεί με μια διορατική προοπτική, ελέγχοντας το βαθμό που οι τρέχουσες ικανότητες προετοιμάζουν κατάλληλα τους μαθητές και προσδιορίζοντας μελλοντικές προκλήσεις και ανάγκες.

ΕΤΑΙΡΟΙ KEYCONET

www.bmukk.gv.at

<http://www.ond.vlaanderen.be/wegwijs/AKOva>

<http://www.education.gouv.fr/>

<http://www.juntadeandalucia.es/>

<http://www.ncca.ie/>

<http://www.eitsa.ee/en/>

<http://ife.ens-lyon.fr/ife>

<http://www.eiesp.org>

www.uned.es

<http://www.ie.uminho.pt/>

<http://www.ie.ul.pt>

<http://www.uv.uio.no/pfi/english/>

<http://www.cicero.fi>

<http://www.ja-ye.eu>

<https://www.jyu.fi/en/>

education.gov.mt

Το KeyCoNet αριθμεί περισσότερα από εκατό **συνδεδεμένα μέλη** που εκπροσωπούν εκπαιδευτικούς εταίρους από όλη την Ευρώπη.

www.keyconet.eun.org

#Keyconet

Key Competence Network on School Education - KeyCoNet

Το πρόγραμμα KeyCoNet χρηματοδοτείται με κονδύλια από το Πρόγραμμα Διά Βίου Μάθησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Την ευθύνη για το παρόν δημοσίευμα φέρει αποκλειστικά ο συντάκτης του, ενώ η Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για οποιαδήποτε τυχόν χρήση των πληροφοριών που εμπεριέχονται σε αυτό.